Takshashila Project

॥ अथ गृह्यसूत्रं गोभिलः ॥

पत्रसं० ४८ ॥

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

॥गृ॰॥

॥१॥

॥श्रीगणेशायनमः॥ अथगृह्यसूत्रंलिख्यते॥ ॐनमःसा
मवेदाय॥ ॐ अथातोगृह्याकर्माण्युपदेक्ष्यामोयज्ञोपवीतिना
चांतोदकेनकृत्यमुदगयनेपूर्वपक्षेपुण्येहनिप्रागावर्त्तनादह
न्हः कालंविद्याद्यथादेशंचसर्वाण्येवान्वाहार्यवंत्यपवर्गेभि
रूपभोजनंयथाशक्तिब्रह्मचारीवेदमधीत्यांत्याहःसमिधम
भ्याधास्यंजायायाःपाणिंजिघृक्षंननुगुप्ताः अपआहृत्यप्रागुद
क्प्रवणंदेशंसमंवान्यरिसमुह्योपलिप्यमध्यतःप्राचीलेखा ॥१॥

Takshashila Project

मुख्निस्थ्योदीचीचसंस्कृतांपश्चान्मध्येप्राचीस्तिस्त्रउक्तिरस्या मु
क्षेकृतेसत्ववदेषासर्वत्रभूर्भुवःस्वरित्यभिमुखमग्निंप्रणयंतिप्रे
तेवाऽऽहृपतौपरमेष्ठिकरणंतथातिथिनक्षत्रपर्वसमवायेदर्शेवा
पूर्णमासेनाग्निसमाधानंकुर्वीतवैश्यस्यबहुपशोरग्निमाहृत्याभ्या
दध्यादपिवाबहुयाजिनएवागारात्ब्राह्मणस्यवाराजन्यस्यवावै
श्यस्यवापिवान्यंमथित्वाभ्यादध्यात्पुण्यस्त्वेवानर्दुकोभवतीतिय
थाकाममेततथाकुर्यात्सयदेवांत्याऽऽसमिधमभ्यादध्यातिजायायावा

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

॥२॥ पालिं जिघृक्षं जुहोति तमभिसंपद्यते स एवास्य गृह्योऽग्निर्भवति तेन चै
वास्य प्रातराहुतिर्हुता भवतीति सायमाहुत्युपक्रम एवात ऊर्ध्वं गृह्य
ज्ञो होमो विधीयते पुरा प्रादुष्करणवेलायाः सायंप्रातरनुगुप्ता अप
आहरेत् परिचरणीया अपि वा सायमपि वा कुंभाद्वा [illegible]णिकाद्वा गृह्णी
यात् पुरास्तमयाद् अग्निं प्रादुष्कृत्यास्तमिते सायमाहुतिं जुहुयात् पुरोदयात्प्रा
दुष्कृत्योदितेनुदिते वा प्रातराहुतिं जुहुयात् ॥३॥ यज्ञोपवीतं कुरुते सू
त्रं वस्त्रं वापि वा कुशरज्जुमेव दक्षिणं बाहुमुद्धृत्य शिरोवधाय। ॥२॥

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

सव्येऽंसे प्रतिष्ठापयति दक्षिणं कक्षमन्ववलंबं भवत्येवं यज्ञोपवीती
भवति सव्यं बाहुमुद्धृत्य शिरोऽवधाय दक्षिणेऽंसे प्रतिष्ठापयति सव्यं
कक्षमन्ववलंबं भवत्येवं प्राचीनावीती भवति पितृयज्ञे त्वेव प्राची
नावीती भवत्युदङ्ङग्नेरुत्सृप्य प्रक्षाल्य पाणी पादौ चोपविश्य त्रिरा
चामेद्द्विः परिमृजीत पादावभ्युक्षेदिंद्रियाण्यद्भिः संस्पृशेद्दक्षि
णे नासिके कर्णाविति यद्यन्मीमांस्यात्तत्तदद्भिः संस्पृशे
त्तत्रैतदाहुर्नोपस्पृशेद्भुंजन्न तिष्ठन्न हसन्न विलोकयन्नाप्रणतो

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

॥ज्र॥

॥२॥ नांगुलीभिर्नातीर्थेननशब्दन्नानवेक्षितंनबाह्याऽःसोनांतरीये
कदेशस्यकल्पयित्वोत्तरीयत्वंनोष्णाभिर्नसफेनाभिर्नचसोपान
त्कःकश्चित्कासनस्तिकोगलेबद्धास्वरलौनप्रसार्यचांततःप्रत्युपस्पृ
श्यशुचिर्भवतिहृदयस्पृशास्त्वेवापश्चाचामेदुच्छिष्टोहैवातोन्यथा
भवतीत्यथप्रत्युपस्पर्शनानिसुप्त्वाभुक्त्वाक्षुत्वास्नात्वापीत्वाविप
रिधायचरथ्यामाक्रम्यश्मशानंचाचांतःपुनराचामेत् ॥२॥ अ
ग्निमुपसमाधायपरिसमुह्यदक्षिणंजान्वक्तोदक्षिणेनाग्निम ॥३॥

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

दितेनुमन्यस्वेत्युदकांजलिंप्रसिंचेदनुमतेनुमन्यस्वेति पश्चात्सरस्व
त्यनुमन्यस्वेत्युत्तरतोदेवसवितः प्रसुवेति प्रदक्षिणमग्निंपर्युक्षेत्स
कृद्वात्रिर्वापर्युक्षणंतान्व्यतिहरन्नभिपर्युक्षन्होमीयमथहविष्य
स्यान्नस्याग्नौजुहुयात्कृतस्य वाकृतस्य वाकृतंचेत्प्रक्षाल्यजुहुया
त्प्रोदकंकृत्वायदिदधिपयोयवागूंवाकांस्येनवाचरुस्थाल्या
वास्रुवेणैवाग्नयेस्वाहेतिपूर्वांतूष्णीमुत्तरांमध्येचैवापराजितायां
चदिशीतिसायमथप्रातःसूर्यायस्वाहेतिपूर्वांतूष्णीमेवोत्तरांम

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

॥२०॥

॥६॥ ध्येचैवापराजितायांचैवदिशि समिधमाधायानुपर्युक्ष्य तथैवोदकांजली
न्त्रींसिंचेदन्वमंस्थाइतिमंत्रविशेषः प्रदक्षिणमग्निंपरिक्रम्यापांशे
षंनिनीयपूरयित्वाचमसंप्रतिष्ठाप्ययथार्थमेवमतऊर्द्धंगृह्येग्नौजुहु
याद्धाल्लवयेहूंजीविताबभ्रथाद्ध्याप्युह्हरंतिकामंगृह्येग्नौपत्नी
जुहुयासायंप्रातर्होमौगृहाःपत्नीगृह्यएषोग्निर्भवतीतिविज्ञातेसा
यमाशप्रातराशौभूतमितिप्रवाचयेद्दतेभगयावाम्चाच्छुचिर्भूत्वाप्रति
जपत्योमित्युच्चैस्तस्मैनमस्तन्माक्षाइत्युपांशु॥३॥अथवाग्यतोवसी ॥६॥

Takshashila Project

न्हरेन्नाषेतान्न सः सिद्धि मतिथिभिः कामः संभावेताथह विष्यस्यान्नस्यो
च्छत्यह विष्येर्व्यंजनेः पसिच्चाग्नोजुहुयात्‌ षष्ठी पालिनैव प्राजापत्याष्टू
र्वाहुतिर्भवति सौविष्टकृत्सुत्तराथ बलीन्हरे द्वाद्यतो वांतर्वा सुभूमिंकृ
त्वा सकृदपो निनीय चतुर्द्धा बलिं निदध्यात् सकृदंततः परिषिंचेदकैकं
कं वानुनिधाय मुभयतः परिषिंचेत्स यत्प्रथमं निदधाति स पार्थिवो
बलिर्भवत्यथ यद्द्वितीयः स वायव्योऽथ यत्तृतीयः स वैश्वदेवोऽथ यच्चतुर्थः
ः स प्राजापत्योऽथापरान्बलीन्हरेदुदधानस्य मध्यमस्य द्वारस्या

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi

Takshashila Project

॥२०॥

॥५॥ ब्देव्रतः प्रथमो बलिर्भवत्योषधिवनस्पतिभ्यो द्वितीय आकाशाय तृती
योथापरं बलिं हरेद्यनं वा धिवर्चे वासकामाय वा बलिर्भवति मन्न
वे वायसस्तूपं सरस्रोजनेभ्यो थैतद्बलिशेषमद्भिरभ्यासिच्यावस
सविदक्षिणा निनयेत्पितृभ्यो भवत्यासीन एवाग्नौ जुहुयादासीनः
पितृभ्यो दद्यादथोपपादमितरांस्वयंत्वेवैतान्सावत्सरान्बलीन्हरेदपि
वान्यो ब्राह्मणो दंपती एवेति गृहमेधिव्रतः स्त्री ह सायंप्रातः पुमानिति
सर्वस्य त्वेवान्नस्यैतान्बलीन्हरेत्पित्र्यस्य स्वस्त्ययनस्य वार्थार्थस्य ॥५॥

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

वायज्ञादेवनिवर्त्तेतयद्येकस्मिन्कालेव्रीहियवौप्रक्रियेतामन्यतरस्यहु
त्वाकृतंमन्येतयद्येकस्मिन्कालेपुनःपुनरन्नंपच्येतसकृदेवतद्बलि
ये तंत्रंकुर्वीतयद्येकस्मिन्कालेबहुधान्नंपच्येतगृहपतिमहानसादेवै
तद्बलितंत्रंकुर्वीतयस्यत्वेषामग्रतःसिद्धंस्यात्तकमन्नौकृत्वाग्रंब्रा
ह्मणायदत्वाभुंजीतयस्योजघन्यंभुंजीतैवेत्यथाप्युदाहरंत्येतस्यैव
बलिहरणान्तेकामंप्रब्रुवीतभवतिहैवास्यस्वयंत्वेवासस्यंबलिःह

Takshashila Project

।५८०।
॥६॥

रेद्यवेभ्यो ध्यावीहिभ्यो व्रीहिभ्यो ध्यायवेभ्यः सत्वा सस्योनामबलिर्भव
तिदीर्घायुर्हैव भवति विश्वाणिते फलीकरणनामा चामस्यापामितिबलि
ष्टं हरे सरौद्रो भवति सरौद्रो भवति ॥५॥ अथ दर्शपूर्णमासयोः संध्यांपौ
र्णमासीमुपवसेदुत्तरामित्येके ययदृहश्चंद्रमा नदृश्येत तामभावास्या
पक्षान्ताउपवस्तव्याः पक्षादयोभियष्टव्या अमावास्येन हविषा पूर्व
पक्षमभियजते पौर्णमासेनापरपक्षं यः परमो विकर्षः सूर्याचंद्रमसोः ॥६॥

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

सापौर्णमासीयःपरमःसंकर्षःसामावास्यायदहस्त्वेवचंद्रमानदृश्येतता १५
ममावास्यांकुर्वीतदृश्यमानेप्येकदागताध्वाभवतीतित्रयःपौर्णमासी
कालाभवंतिसंध्यावास्तमितोदितावोच्चैर्वाभयदहःपूर्णोभवतिपृथ
गेवेतस्यज्ञानस्याध्यायोभवत्यधीयीतवातद्विद्भ्योवापर्वागमयेताथ
यदहरुपवसथोभवतितदहःपूर्वाह्णएवप्रातराहुतिंहुत्वैतदग्नेःस्थंडि
लंगोमयेनसमंतंपर्युपलिंपत्यथेध्मानुपकल्पयतेखादिरान्वापाला
शान्वाखादिरपालाशालाभेबिभीदकबिल्वकबाधकनीवनिं

Takshashila Project

।।७।। बराजवृक्षशाल्मलरलुदधिच्छकोविदारश्लेष्मातकवर्जंसर्ववनस्पतीना

मिध्मोयथार्थः स्याद्विरारत्निप्रतिलूनाःकुशाबर्हिरूपमूललूनाः

पितृभ्यस्तेषामलाभेश्रूकतृणशरशीर्यबल्बजमुतवनलशुंगवर्जः सर्वं

तृणान्याज्यःस्थालीपाकीयान्व्रीहीन्वायवान्वाचरुस्थालीमेक्षण

ः स्रुवमनुगुप्ताश्रपइतियानिचानुपकल्पमुद्राहरिष्यामोनतद

हः प्रसज्येतदूरादपिगृहानभ्येयादन्यतदसुधनंक्रीणीयान्नवि

क्रीणीतावहुवादीस्यासत्यंविवदिषेद्यापराह्णएवाप्लुत्योपवस ।।७।।

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

थिकं दंपतीभुंजीयातांवादेनयोः काम्यः स्यात् सर्पिर्मिश्रः स्यात्कुशलेनाप्यु
मानं तेन व्योहैवाचाहुतावाएतस्य मानुष्याहुतिर्भवति य उ अपवसथिकं
नाश्नात्यनीश्वरोहभवत्यक्षोधुकः काम्योजनानां पापवसीयसी हास्य प्र
जाभवति य अपवसथिकं भुंक्ते ईश्वरोहभवत्यक्षोधुकः काम्योज
नानां वसीयसी हास्य प्रजा भवति तस्माद्यत्कामयेतोपवसथिकं भुं
जीयातामथ एवैतां रात्रिं शयीयातां तो खलु जाग्रन्मिश्रावेवैतां
रात्रिं विहरेयातामिति ह स मिश्रेणवाकेनचिद्दुगुप्सयातां त्वेवाग्र

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

तेभ्यः कर्मभ्यो न प्रवसन्नुपवसेदित्याहुः पत्न्या व्रतं भवतीति यथाकामये
त तथा कुर्यादेवमेवाहिताग्नेरप्युपवसथो भवति यावच्चाम्नायो विरुध्या
द्यथ पूर्वाह्ण एव प्रातराहुतिं हुत्वाग्रेणाग्निं परिक्रम्य दक्षिणतोग्नेः प्राग
ग्रान्दर्भानास्तीर्य तेषां पुरस्तात्प्रत्यङ्मुखस्तिष्ठं सव्यस्य पाणेरंगुष्ठे
नोपकनिष्ठिकया चांगुल्या ब्रह्मासनात्तृणमभिसंगृह्य दक्षिणाप
रमष्टमदेशं निरस्यति निरस्तः परावसुरित्यप उपस्पृश्याथ ब्रह्मासन
उपविशत्यावसोः सदने सीदामीत्यग्निमभिमुखो वाग्यतः प्रांजलिरा ॥९॥

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

स्तत्राकर्मणः पर्यवसानाद्भावेत यज्ञसंसिद्धिं नायज्ञियां वाचं वदेद्यद्ययज्ञियां
वाचं वदेद्वैष्णवीमृचं यजुर्वा जपेदपि वा नमो विष्णव इत्येनं ब्रूयाद्यद्युवाउ
भयं चिकीर्षेद्धौत्रं चैव ब्रह्मत्वं चैवैतेनैव कल्पेन छत्रं वोत्तरासंगं वोदक
मंडलुं दर्भं चटुं वा ब्रह्मासने निधाय तेनैव प्रत्याव्रज्याधान्यच्चेष्ट ताद्गाग्न
पातोसृ खलमुसलप्रक्षाल्य शूर्पं च पश्चादग्नेः प्रागग्रान्दर्भानास्तीर्योपसा
दयत्यथ हविर्निर्वपति व्रीहीन्वा यवान्वा कंसेन वा चरुस्थाल्या वामुष्मै
त्वा जुष्टं निर्वपामीति देवतानामादेशं सकृद्द्विस्तूष्णीमथ पश्चात्त्रा अनु

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

स्वोवसं तु सुपक्रमते दक्षिणोत्तराभ्यां पाणिभ्यां त्रिः फलीकृतांस्तंडुला
द्विस्त्रिर्द्दैवेभ्यः प्रक्षालयेदित्याहुर्द्विर्मनुष्येभ्यः सकृत्पितृभ्य इति पवि
त्रांतर्हितांस्तंडुलानावपेत्कुशलस्तमिव स्थालीपाकं श्रपयेत्प्रद
क्षिणमुद्वासयेच्छृतमभिघार्योदगुद्वास्य प्रत्यभिघारयेदग्निमुपसमाधा
य कुशैः समंतं परिस्तृणन्पुरस्ताद्दक्षिणत उत्तरतः पश्चादिति सर्व
तस्त्रिवृतं पंचवृतं वा बहुलमयुग्मं संहतं प्रागग्रैरग्रैर्मूलानि छाद
यन्पश्चाद्वास्तीर्य दक्षिणतः प्रांचं प्रकर्षति तथोत्तरेण दक्षिणोत्तराण्य ॥९॥

Takshashila Project

ग्न्यात्कुर्यादिष परिस्तरणन्यायः सर्वेषाङ्कृतिमत्सु परिधीनप्येके कुर्वं
ति शामीलान्यालौन्वोत्तरतो पांपूर्णस्रुवः प्रणीताभावेन वास्यादित्येके
बर्हिषि स्थालीपाकमासाद्येध्मामभ्याधायाज्य सः स्फुरते सर्पिस्तैलं द
धि पयो यवागूं वा तत एव बर्हिषः प्रादेशमात्रे पवित्रे कुरुते उपयौमंतर्ग
र्भच्छिनत्ति न नखेन पवित्रेस्थो वैष्णव्या वित्यनेनैश्चद्भिरनुमार्ष्टि विष्णोर्म
नसा पूते स्थ इति संपूयोत्पुनात्युदगग्राभ्यां पवित्राभ्याम अंगुष्ठाभ्यां चोपक
निष्ठिकाभ्यां चांगुलिभ्याम अभिसंगृह्य प्राक्त्रास्त्रिरुत्पुनाति देवस्त्वा सवि

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

॥२०॥

॥१०॥ वितोसुनात्वछिद्रेणपवित्रेणवसोः सूर्यस्यरश्मिभिरितिसकृद्यजुषाद्विस्तू
ष्णीमथैतेऽअथैतेऽअद्भिरभ्युक्ष्यान्नावप्रजेदथैतदाज्यमधिश्रित्योदगुद्वास
स्य येदेवमाज्यंसंस्करणंकल्पोभवतीति॥७॥ पूर्वमाज्यमपरस्थालीपाकः
पर्युक्ष्यस्थालीपाकमाज्यमानीयमेक्षणेनोपघातंहोतुमेवोपक्रमते
यजुषावाउपस्तीर्णाभिघारितंजुहुयादाज्यभागावेवप्रथमौजुहुयाच्चतुर्गृही
तमाज्यंगृहीत्वापंचावत्तंतुजमदग्नीनामग्नयेस्वाहेत्युत्तरतःसोमायेतिदक्षि
णतःप्राक्क्रोजुहुयात् अथहविषउपस्तीर्याववद्यतिमध्यात्पूर्वार्द्धाच्चतु ॥१०॥

Takshashila Project

रेवतीचेद्भवति मघाः पूर्वा पश्चाद्धृदिति पंचावर्तीचेद्भवत्यभिघारयत्यवदा
नानि प्रत्यनक्त्यवदानस्थानेऽन्ययातयामताया अग्नये स्वाहेति मध्ये जुहुयात्
सकृद्वा त्रिर्वैतेनैव कल्पेनाग्नये स्विष्टकृत उपस्तीर्यावद्यत्युत्तरार्द्धपूर्वार्द्धे
सकृद्देवभूयिष्ठं द्विरभिघारयेद्यद्यु पंचावर्ती स्याद्द्विरुपस्तीर्याव
दाय द्विरभिघारयेन्न प्रत्यनक्त्यवदानस्थानं यातयामताया अग्नये
स्विष्टकृते स्वाहेत्युत्तरार्द्धपूर्वार्द्धे जुहुयान्महाव्याहृतिभिराज्येनाभिजुहु
यात्प्राक् स्विष्टकृत आवापो गलेष्वेकं परिसमूहनमिध्मो बर्हिः पर्युक्ष

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

प्र०

।।११।। णमाज्यमाज्यभागौ च सर्वेभ्यः समवदाय सकृदेव सौविष्टकृतं जुहोति हुत्वैतन्मे
क्षणमनुप्रहरेत्प्रक्षाल्य वैतेनोध्वस्य भुंजीत ततस्रुवमनुप्रहरेदित्येक आहुरा
ग्नेय एवानाहिताग्नेरुभयोर्दर्शपूर्णमासयोः स्थालीपाकस्याग्नेयो वा
ग्नीषोमीयो वाहिताग्नेः पौर्णमास्यामैंद्रो वैंद्राग्नो वा माहेंद्रो वा मावास्या
यामपि वाहिताग्नेरप्युभयोर्दर्शपूर्णमासयोराग्नेय एवेस्या समिध्यमाधा
यानुपर्युक्ष यज्ञवास्तु करोति तत एव बर्हिषः कुशमुष्टिमादायाज्ये वा
हविषि वा त्रिरवदध्यादग्राणि मध्यानि मूलानीत्यक्तुं रिहाणा व्यंतु व ।।११।।

Takshashila Project

य इत्यथैनमङ्गिरभ्युक्ष्याप्नावप्यर्जयेद्यः पशूनामधिपतिरुद्रस्तं निचरोव
षा पशूनस्माकं माहिंसीरेतदस्तुहुतं तव स्वाहेत्येतद्यज्ञप्यस्वित्याचक्ष
ते ॥२८॥ अथैतद्ब्रह्म विरुच्छिद्रमुद्गुह्यास्योध्वं त्य ब्रह्मणे प्रयच्छेत्तं तिनर्पा
यिषे ब्रह्मणस्यत्विमनुतरव्यामीति ह यज्ञस्य वेदयंते यथयदस्यान्यदं
नमुपसिद्धं स्याद्यथ ब्राह्मणान्नभक्षेनो प्रक्षेत पूर्णपात्रोदक्षिणा द
न ब्रह्मलोकद्यात्कुरुः संचमसेनान्तस्य पूरयित्वा रुतस्य वा रुतस्य वापि
वा फलानि निमवै तं पूर्णपात्र इत्याचक्षते ब्रह्मैकरत्विकपाकयज्ञेषु स्वयं

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

४२० श्रो

१२ होताभवतिपूर्णपाँवमः पाकयज्ञानांदक्षिणापरिमितंपरार्द्ध्यमपिह
स्माहःपैंजवनस्तैजाग्नेनस्थालीपाकेनेष्ट्वाशतःसहस्त्राणिदद्या घव
थयदिगृहेग्नौसायंप्रातर्होमयोर्वादर्शपूर्णमासयोर्वाहव्यंवाहोत
रंवानाधिगच्छेत्कथंकुर्यादित्यासायमाहुतेःप्रातराहुतिर्नाश्येत्याप्रा
याः तराहुतेःसायमाहुतिरामावास्यायाःपौर्णमासंनात्येत्यापौर्णमास्याआमा
वास्यमेतेनैवावकाशेनहव्यंवाहोतारंवालिप्सेतापिवायज्ञियानांवे
वौषधिवनस्पतीनांफलानिवापलाशानिवाऽप्सुपयित्वाजुहुयाद्यथैवं प१२

Takshashila Project

एवांततोजुहुयादितिहस्माहपाकयज्ञ ते ऽहुतः स्येवाहुतस्यप्रायश्चि
त्तंभवतीतिनाव्रतोब्राह्मणस्यादित्याप्युदाहरंतियावन्नहूयेता
भोजनेनैवतावसंतनुयादथयदाधिगच्छेत्प्रतिजुहुयादेवमप्यस
व्रतःसततंभवतीत्येषांतऊर्ध्वंःहविराहुतिष्वाज्यायोमंत्रांतेस्वाहा
कारःश्चाज्याहुतिष्वाज्यामवसरःस्कृतोपद्येतंजुहुयान्नाज्यभागौ
नस्विष्टकृदाज्याहुतिष्वनादेशोपुरस्ताच्चोपरिष्टाच्चमहाव्याहृ
तिभिर्होमोयथापाणिग्रहणेतथाचूडाकर्मण्युपनयनेगोदाने १२

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

॥२८॥
॥१३॥

नेकर्मणि वामदेव्यगानं शांत्यर्थं शांत्यर्थम् ॥ ९ ॥ इति गृह्यसूत्रे प्रथ
मः प्रपाठकः समाप्तः ॥ पुण्ये नक्षत्रे दारान्कुर्वीत लक्षणप्रशस्ता
न्कुशलेन तदलाभे पिंडान्वेद्याः सीतायाह्रदाद्गोष्ठाच्चतुष्पथादेव
नादादहनादीरिणात्सर्वेभ्यः संभार्यं नवमं समान्कृतलक्षणान्पाणावा
धाय कुमार्या उपनामयेदृतमेव प्रथममृतं नात्येति कश्चनर्त इयं पृथिवी श्रि
ता सर्वमिदमसौ भूयादिति तस्या नाम गृहीत्वैषामेकं गृहाणेति ब्रूयात्
पूर्वेषां चतुर्णां गृह्णंतीमुपयच्छेत् संभार्यमप्येके कीर्तयंति वैमार्वैर्वा ॥१३॥

Takshashila Project

हुताः सुहृत्सुरोत्तमेन सशरीरां त्रिर्मूर्द्धन्यभिषिंचेत्कामवेद ते नाम मदो ना
मासीति समानयामुमिति पतिनाम गृह्णीयात्स्वाहाकारांताभिरुपस्थमु
त्तराभ्यां प्लावयेज्ज्ञातिकर्मैतत्पाणिग्रहणे पुरस्ताच्छालाया उपलिप्तेऽग्नि
रुपसमाहितो भवत्यथ जन्यानामेको ध्रुवाणामपां कलशं पूरयित्वा
सहोदकुंभः प्रावृतो वाग्यतोऽग्रेणाग्निं परिक्रम्य दक्षिणत उदङ्मुखो
वतिष्ठते प्राजने नान्यः शमीपलाशमिश्रांश्च लाजांश्चतुरंजलि
मात्रान् छूर्पेणोपसादयंति पश्चादग्नेर्दृषत्पुत्रं चाथ यस्याः पाणिं ग्र

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

॥ज२०॥

॥१४॥ हीष्यन्भवति सशिरस्का साप्लुता भवत्यहतेन वसनेन पतिः परिदध्याज्ज
ज्ञैकं तन्निर्येत यच्चापरि धत्त धत्त वाससेति च प्रावृतां यज्ञोपवीतिनी
मभ्युदानयं जपेत्सोमोऽददद्गंधर्वायेति पश्चादग्नेः संवेष्टितं कटमेवंजा
तीयं वान्यत्तदा प्रवर्त्तयंतीं वाचयेत्प्र मे पतियानः पंथाः कल्पतामिति
स्वयं जपेत् जपंत्यां प्रास्या इति बर्हिषोंतं प्रापयेत्पूर्वं कटांते दक्षिणतः
पाणिग्राहस्योपविशति दक्षिणेन पाणिना दक्षिणमंसमन्वारब्धा
याः षडाज्याहुतिर्जुहोत्यग्निरेतु प्रथम इत्येतत्प्रभृतिभिर्महाव्याहृतिभि ॥१४॥

Takshashila Project

श्चपृथक् समस्ताभिश्चतुर्थी॥१॥ हुत्वोपोत्तिष्ठतोनुपृष्ठं पतिः परिक्रम्य
दक्षिणत उदङ्मुखोवतिष्ठते वध्वंजलिं गृहीत्वा पूर्वमाता लाजानादाय
भ्राता वा वधूमाक्रामयेद श्मानं दक्षिणेन प्रपदेन पाणिग्राहो जपती मम
श्मानमारोहेति स कृत्संगृहीतं लाजानामंजलिं भ्राता वध्वंजलावावप
ति तं सोपस्तीर्णाभिघारितमग्नौ जुहोत्यविछिंदत्यंजलिमियं नार्यु
पब्रूत इत्यर्यमणं नु देवं पूषणमित्युत्तरयोर्हुते पतिर्यथेतं परिव्रज्य प्र
दक्षिणमग्निं परिणयति मंत्रवान्वा ब्राह्मणः कन्यलापितृभ्य इति प

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

पार
॥१५॥

रिणी तातथैवावतिष्ठते तथाक्रामति तथाजपति तथावपति तथाजुहोत्येवं
त्रिः शूर्पेण शेषमग्नावोथ प्रागुदीचीमभ्युत्क्रमयंत्येकमिष इति द
क्षिणेन प्रक्रम्य सव्येनानुक्रामेन्मा सव्येन दक्षिणमतिक्रामेति ब्रूया
त्प्रेक्षकानभिमंत्रयेत सुमंगलीरियंवधूरित्यपरेणाग्निमौदकोनु
संमृज्य पाणिग्राहं मूर्द्धदेशेवसिंचति तथेतराः समंजंत्वित्येत
यर्चावसिक्तायाः सव्येन पाणिनांजलिमुपोद्धृत्य दक्षिणेन पा
णिना दक्षिणं पाणिः सांगुष्ठमुत्तानं गृहीत्वै[illegible]ताः षट् पाणिग्रहणी ॥१५॥

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi

Takshashila Project

याजपतिग्रभ्णामितइतिसमाप्रासुहृहंति[illegible]राप्राग्युदीच्यांदिशिय

ब्राह्मणकुलमभिरूपंतत्राग्निरूपसमाहितोभवत्यपरेणाग्निमा

नडुहरुरोहितंचर्मप्राग्गीवमुत्तरलोमास्तीर्णंभवतितस्मिंनेनांवाग्य

तामुपवेशयंतिसाखल्वास्तएवानक्षत्रदर्शनात्प्रोक्तेनक्षत्रेषडा

ज्याहुतीर्जुहोतिलेखासंधिषुवितेतत्प्रभृतिभिराहुतेराहुतेस्तुसंपा

तंमूर्द्धनिधाप्रवनयेद्धुत्वोपोत्थायोपनिष्क्रम्यध्रुवंदर्शयतिध्रुव

मसिध्रुवाहंपतिकुलेभूयासममुष्यासावितिपतिनामगृह्णीयादा

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

॥गृ॰॥
॥१६॥

त्मनश्चारुंधतीन्नरुद्धाहमस्मीत्येवमेवाथैनामनुमंत्रयते ध्रुवा द्यौरित्येत
यर्चानुमंत्रिता गुरुं गोत्रेणाभिवादयते सोऽस्या वाग्विसर्गस्ताबुभौ
तत्प्रभृति त्रिरात्रमक्षारालवणाशिनौ ब्रह्मचारिणौ भूमौ सह शयीया
तां मंत्रार्घ्यमित्याहुरागते ब्रिसेके हविष्यमन्नं प्रथमं परिजपितं भुंजी
तश्वोभूते वा समशनीयः स्थालीपाकं कुर्वीत तस्य देवता अग्निः प्रजा
पतिर्विश्वेदेवा अनुमतिरिति हुत्वा स्थालीपाकं व्युद्धेक देशे पाणिनाभि
मृश्योदन्नपाशेन मालेनेति मुक्तो ऽछि.हं वध्वै प्रदाय यथार्थं गोर्दक्षिणा ॥ ॥१६॥

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi

Takshashila Project

यानमारोहं त्वाऽसुकिंशुकं शाल्मलिमित्येतामृचं जपेदध्वनिचतुष्पथा
न्प्रतिमंत्रयत नदीश्च विषमाणि च महावृक्षांश्मशानं च मा विदन्परि
।पंथिन इत्यक्षतभंगे नद्धविमोक्षे यानविपर्यासेन्यासु चापत्सु यमेवा
ग्निं हरंति तमेवोपसमाधाय व्याहृतिभिर्हुत्वान्यद्द्रव्यमाहृत्य यस्ते
विद्भिश्चिषड्स्याज्यशेषेणाभ्यंजेद्वामदेव्यंगीत्वारोहित्साक्षे ध्रुवा
मदेव्यं गृह्य तां पतिपुत्रशीलसंपन्ना ब्राह्मण्यो वरोथ्यानडुहे चर्म
ण्युपवेशयंतीह गावः प्रजायध्वमिति तस्याः कुमारमुपस्थ आद

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi

॥५०॥

॥१९॥ ध्युः स्तस्मै राकसोदानं जस्ता बापयेयुः फलानि वो च्छाप्य कुमारं धुवा-
श्राज्याहुतीर्जुहोत्सष्टाविहृध्वतिरिति समाप्ता सुसमिधमाधाय यथ
य यथसंगुरुहून्गोत्रेणाभिवादयमानाय यथार्थम् ॥४॥ अथातश्चतुर्थी
कर्माग्निमुपसमाधाय प्रायश्चित्ताज्याहुतीर्जुहोत्यग्ने प्रायश्चित्ते इति च
तुरग्ने स्थाने वायुचंद्रसूर्याः समस्य पंचमीं बहुवद्ध्याहुतेराहुते स्रुसं
पातमुदपात्रे वनयेत्तेनैनां सकेशानखामभ्यज्य ह्रासयित्वा वयं
त्यूर्ह्वं त्रिरात्रा संभवइत्येके यद तु मतीभवत्सुपरतशोणिता तदा स ॥१९॥

Takshashila Project

मवकालो दक्षिणेन पाणिनोपस्थमभिमृश्याद्वि ष्णुर्योनिं कल्पयत्वि
त्येतयर्चा गर्भं धेहि सिनीवालीति च समाप्यर्चौ संभवतः ॥५॥ तृतीय
स्य गर्भमासस्यादिसद्देशे पुंसवनस्य कालः प्रातः सशिरस्कास्नु
तोऽग्रेषु दर्भेषु पश्चादग्नेरुदगग्रेषु दर्भेषु प्राच्युपविशति पश्चा
त्पतिरवस्थाय दक्षिणेन पाणिना दक्षिणमंसं समन्ववमृश्यान
न्तर्हितं नाभिदेशमभिमृशेत्पुमांसौ मित्रावरुणावित्येतयर्चा
थ यथार्थमथापरं प्रागुदीच्यां दिशि न्यग्रोधशुंगामुभयतः फलाम

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

॥२२०॥ ॥४८॥

स्त्रामामक्रीमि परिस्रप्तांत्रिः सप्तयवैमाबेर्वा परिक्रीयोत्स्था पयेद्य
धेरसि सोमीसोमाय त्वा राज्ञे परिक्रीणामि यद्यसि वारुणी वरुण
य त्वा वसुभ्यस्त्वा परिक्रीणामि यद्यसि रुद्रेभ्यो रुद्रेभ्यस्त्वा परिक्री
णामि यद्यस्यादित्येभ्य आदित्येभ्यस्त्वा परिक्रीणामि यद्यसि मरु
द्भ्यो मरुद्भ्यस्त्वा परिक्रीणामि यद्यसि विश्वेभ्यो देवेभ्यो विश्वेभ्य
स्त्वा देवेभ्यः परिक्रीणामि ओषधयः सुमनसो भूत्वास्यां वीर्यं स
समाधत्तेयं कर्म करिष्यतीत्युच्छ्राप्यत रलेः परिधायाहृत्य वैहायसं ॥४८॥

Takshashila Project

निरध्याद्दृषदं प्रक्षाल्य ब्रह्मचारी व्रतवती वा ब्रह्मबंधुः कुमारी वा प्रत्याहरं
वीपिंनैष्टिप्रातः सशिरस्काप्लुतोदग्ग्रेषु दर्भेषु पश्चादग्नेरुदगग्रेषु दर्भेषु प्रा
क्शिराः संविशति पश्चात्पतिरवस्थाय दक्षिणस्य पाणेरंगुष्ठेनोपकनि
ष्ठिकया चांगुल्याभिसंगृह्य दक्षिणे नासिकाः स्रोतस्यवनयेत्पुमानग्निः
पुमानिंद्र इत्येतयर्चा यथार्थम् ॥ अथ सीमंतकरणं प्रथमगर्भे चतुर्थे मासि
षष्ठे ऽष्टमे वा प्रातः शिरस्काप्लुतोदगग्रेषु दर्भेषु पश्चादग्नेरुदगग्रेषु दर्भेषु
प्राक्शुपविशति पश्चात्परिरवस्थाय युग्मंतमौदुंबरश्लक्ष्णं शलाटुग्रथ्नमाब

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

॥५८॥

॥१९॥ ध्नासयमूर्जावितोवृक्ष रसथसीमंतमूर्द्ध्वमुन्नयंतिभूरितिदर्भपिंजूलीभि
रेवप्रथमंभुवरितिद्वितीयंस्वरितितृतीयमथवीरतरेणयेनादितेरित्येत
यर्चाथपूर्णचात्रेणराकामहमित्येतयर्चात्रिःश्वेतयाचशलल्यायास्तेरा
केसुमतयइतिकृसरस्थालीपाकउत्तरघृतस्तमवेक्षयेत्किंपश्यसी
त्युक्त्वाप्रजामितिवाचयेत्तत्सास्वयंभुंजीतवीरसूर्जीवसूर्जीवपत्नी
तिब्राह्मण्योमंगल्याभिर्वाग्भिरुपासीरन्नथसोष्यंतीहोमःप्रतिष्ठितेव
स्त्रोपरिस्तीर्याग्निमाज्याहुतीजुहोतियातिरश्चीत्येतयर्चाविपश्चित्पुछ ॥१९॥

Takshashila Project

मभरद्दितिच पुमानंजनिष्यते सोनामेति नामधेयं करोतियत्तद्गुह्यमे
वभवतियदासौकुमारंजातमात्रवक्षीरंव्रतथब्रूयात्कोंक्षतनाभिक्षंतनेन
स्तनप्रतिधानेनचेतिव्रीहियवौप्रेषयेत्तयैवावरतायया शुंगांदक्षि
णस्यपालेरंगुष्ठेनोपकनिष्ठिकयाचांगुल्याभिसंगृह्यकुमारस्यजि
ह्वायांनिमार्ष्टीयमाज्ञेतितथैवमेधाजननंरः सर्पिःप्राशयेज्ज्ञातरू
पेणवाहयकुमारस्यमुखेजुहोतिमेधांतेमित्रावरुणावित्येतयर्चासद
सस्पतिमद्भुतमितिचकंतवनाभिमितिब्रूयात्स्तनंचैवप्रतिधत्तेत्यतऊर्ध्वं

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

॥२०॥

॥२०॥ मसमासंभनमादशराश्चात्॥१॥जननाद्यस्तृतीयाज्योत्स्नस्तस्यतृतीया
यांप्रातःसशीरस्कंकुमारमाप्याव्यास्तमितेवीतेलोहितिन्यंजलिकृ
तःपितोपतिष्ठतेथमाताशुचिनावसनेनकुमारमाछाद्यदक्षिणतउ
दंचंपित्रेप्रयछेदुदकशिरसमनुपृष्ठंपरिक्रम्योत्तरतोवतिष्ठते
थजपतियत्तेसुशीमइतियथा।यन्नप्रमीयेतपुत्रोजनित्र्याअधीसु
दंचंमात्रेप्रदाययथार्थमथयेतऊर्द्धंज्योत्स्नाःप्रथमोदृष्टएवतेषु
पितोपतिष्ठतेयामंजलिंपूरयित्वामुखश्चंद्रमसंयददश्चंद्रमसीति ॥२०॥
ष्ठ

सत्त्वयजुबाद्धिसृष्टीमुत्सृज्य यथार्थं जननाद्दशरात्रे संवत्सरे वा नाम
धेयं करणमथ यस्तत्करिष्यन्भवति पश्चादग्नेरुदगग्रेषु दर्भेषु प्राङु
पविशत्यथ माता शुचिना वसनेन कुमारमाछाद्य दक्षिणत उदंचं क
र्त्रे प्रयछत्युदक्शिरसमनुपृष्ठं परिक्रम्योत्तरत उपविशत्युदगग्रे
ष्वदर्भेष्वथ जुहोति प्रजापतये तिथये नक्षत्राय देवताया इति तस्य मु
ख्यान्प्राणान्संमृशन्कोसि कतमोसीत्येतं मंत्रं जपत्याहस्पत्यं मा
संप्रविशासावित्यंते च मंत्रस्य घोषवदाद्यंतरंतस्थं दीर्घाभिनिष्ठानांतं

॥२१॥

॥२१॥ कृतं नाम दध्यादेतद् तद्धितमप्युके ततः स्त्रीणां मात्रे चैव प्रथमं नामधे
यमाख्याय यथार्थं प्रोष्य दक्षिणं कुमारस्य मासि मासि संवत्सरे सांवत्स
रिकेषु वा पर्वस्वग्नीषोमौ द्यावापृथिवी विश्वांदेवांस्य यजेत दैवतमिष्ट्वा
तिथिं नक्षत्रं च यजेत विप्रोष्य ज्येष्ठस्य पुत्रस्योभाभ्यां पाणिभ्यां मूर्द्धानं
परिगृह्य जपेद्यस्त्वा पितामह इति विद्याद्दुपेतस्य वांगादंगात्सं स्रवसी
ति पशूनां त्वा हिंकारेणाभिजिघ्रामीत्याभिजिघ्रेद्यथार्थमेवावरेषां पु
था ज्येष्ठं यथोपलंभं वा स्त्रिया स्तु तूष्णीं मूर्द्धन्यभिजिघ्रणं मूर्द्धन्यभिजि ॥२१॥

ग्रणं ॥ ८ ॥ अथातस्तृतीये वर्षे चूडाकरणं पुरस्ताच्छालाया उपविष्ट
स्याग्निरुपसमाहितो भवति तत्रैतान्युपक्लृप्तानि भवंत्येकविंश
तिर्दर्भपिंजूल्य उष्णोदककंस औदुंबरः क्षुर आदर्शो वा क्षुरपाणिर्नापि
त इति दक्षिणत आनडुहो गोमयः कृसरः स्थालीपाको यथापपादमु
त्तरतो व्रीहियवैस्तिलमाषैरिति पृथक्पात्राणि पूरयित्वा पुरस्तादु
पनिदध्युः कृसरेणा पिता यः सर्वबीजानि चेत्यथ माता शुचिनाव
सनेन कुमारमाच्छाद्य पश्चादग्नेरुदगग्रेषु दर्भेषु प्राच्युपविशानित्य

५२०
॥२२॥

अथ यस्त्वरिष्यन्भवति पश्चात्प्राङ्चतिष्ठते यजपत्याय मगात्सविताक्षु
रेणेति सवितारं मनसाध्यायन्नापितं प्रेक्षमाण उष्णेन वाय उदकेने
धीति वायुं मनसा ध्यायन्नुष्णोदककंसं प्रेक्षमाणो दक्षिणेन पाणिना
पश्चाद्दायदक्षिणां कपुष्णिकामुदंत्याप उदंतु जीवस इति विष्णोर्दंष्ट्रो
सीत्यौदुंबरं क्षुरं प्रेक्षत श्रादर्शं बोषधे त्रायस्वेनमिति सप्तदर्भ
पिंजूलीर्दक्षिणायां कपुष्णिकायामभिशिरोग्रा निदधाति स्वधि
तेमैनंहिता वामेन निगृह्य दक्षिणेन पाणिनौदुंबरं क्षुरं गृहीत्वोद ॥२२॥

Takshashila Project

र्वामि निदधाति स्वधिते मैनं हिंसीरिति येन पूषा बृहस्पतेरि
ति त्रिः प्रांचं प्रोहस्य प्रछिंदं-स केश यजुषा हि स्तूष्णीमथायस्सेन प्राछि
यानडुहे गोमये निदधात्येतयैवावृता कपुछलमेतयोत्तरां कपु-
ष्ठिकामुंदनप्रभृति त्रिवा मिथुने वर्तयेद्द्रुभाभ्यां पाणिभ्यां मूर्द्धानं प
रिगृह्य जपे आयुषं जमदग्नेरित्येतयैवावृता स्त्रियास्तूष्णीं मंत्रे
ण तु होम उदृश्ने रुत्तरप्य कुशलीकारयंति यथा गोत्रकुलकल्पमा
नडुहे गोमये केशान्कृत्वारण्ये हृत्वा निखनंति स्तंबे हैके निदधाति

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

॥२०॥

॥२३॥ यथार्थोदक्षिणा ॥१०॥ गर्भाष्टमेषु ब्राह्मणमुपनयेत् गर्भैकादशेषु क्षत्रियं ग
र्भद्वादशेषु वैश्यमाषोडशाद्वर्षाद्ब्राह्मणस्यानतीतः कालो भवत्याद्वावि
शात्क्षत्रियस्य चतुर्विंशाद्वैश्यस्यात ऊर्द्ध्वं पतितसावित्रीका भवंति नैना
नुपनयेयुर्नाध्यापयेयुर्नयाजयेयुर्नैभिर्विवहेयुर्यद्दरूपे व्यन्माणवको
भवति प्रजा एवैनं तद्रहमोजयंति कुशालीकारयंसाज्ञावयं त्सर्वं कुर्वत्यहते
न वाससा छादयंति क्षौमशाणकार्पासौर्णान्येषां वसनान्यैणेयरौरवा
जान्यजिनानि मुंजकाशताम्बल्यो रशनाः पार्लबैल्वाश्वत्थाद्दंडाः क्षो ॥२३॥

Takshashila Project

मःशाणं वा वसनं ब्राह्मणस्य कार्पासं क्षत्रियस्याविकं वैश्यस्यैतेनैवेतरा
णि द्रव्याणि व्याख्यातान्यत्नाभे वा सर्वाणि सर्वेषां पुरस्ताच्छालाया उप
लिप्तेग्निरुपसमाहितो भवत्यग्नेव्रतपतरति हुत्वा पश्चादग्नेरुदगग्रेषु
दर्भेषु प्राङाचार्योवतिष्ठते तंतरेणाग्न्याचार्यौ माणवकोञ्जलिकृतोभिमुख
त्राचार्यमुदगग्रेषु दर्भेषु तस्य दक्षिणतोवस्थाय मंत्रवान्ब्राह्मणोपा
मंजलिं पूरयत्युपरिष्टाच्चाचार्यस्य प्रेष्यमाणो जपत्यागंत्रा समगन्मही
ति ब्रह्मचर्यमागामिति वाचयति कोनामासीति नामधेयं पृच्छति तस्मा

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

॥गृ०॥

॥२५॥ चार्योभिवादनीयंनामधेयंकल्पयित्वादेवताश्रयंवानक्षत्राश्रयंवागोत्राश्रय
मप्येकउत्सृज्यापामंजलिमाचार्योदक्षिणेनपाणिनादक्षिणंपाणिंसांगुष्ठं
गृह्णातिदेवस्यतेसवितुःप्रसवेश्विनोर्बाहुभ्यांपूष्णोहस्ताभ्यांहस्तंगृह्णाम्य
सावित्यथैनंप्रदक्षिणमावर्त्तयतिसूर्यस्यावृतमन्वावर्त्तस्वासावितिदक्षिणे
नपाणिनादक्षिणमंसमन्ववमृश्यानंतर्हितांनाभिमभिमृशेत्प्राणानां
ग्रंथिरसीत्युत्सृज्यनाभिदेशमहुरइत्युत्सृज्यहृदयदेशंकृशानइतिदक्षिणे
नपाणिनादक्षिणमंसमन्वारभ्यप्रजापतयेत्वापरिददाम्यसावित्यथेन ॥२६॥
तिसव्येनसव्यंदेवायत्वासवित्रेपरि

२॥ संप्रेष्यति ब्रह्मचार्यस्यसाविति समिधमाधेह्यपोऽशान कर्म कुरु मा दिवा
स्वाप्सीरि सुरुज्जनेरु रुप्य प्राङाचार्य उपविशत्युदगग्रेषु दर्भेषु प्रत्यङ्मा णा श्वेव
वको दक्षिणं जान्वक्तोभिमुख आचार्यमुदगग्रेषु दर्भेषु थैनं त्रिः प्रद
क्षिणं मुंजमेखलां परिहरन्वाचयतीयं दुरुक्तात्परिबाधमाने त्यत तस्यगो
प्त्रीति चाथोपसीदत्यधीहि भोः सावित्रीं मे भवाननुब्रवीत्विति तस्मा
अन्वाह पच्छोर्द्धर्चशः सकृच्चेति महाव्याहृतीश्च विहृता ॐकारांतां चार्षं
चास्मै दंडं प्रयच्छन्वाचयति सुश्रवः सुश्रवसं मा कुर्विति सथ भैक्षं चरति

मातरमेवाग्रे दद्याच्चान्ये सुहृदो याव[?]त्यो वा सन्निहिताः स्युराचार्याय भैक्षं नि
वेदयीत निष्ठ्यह्ःशेषं वाग्यतोस्तमिते समिधमादध्यात्यग्नये समिधमा
हार्षमिति त्रिरात्रमक्षारालवणाशी भवति तस्यां ते सावित्र्यश्वर यथा
र्थं गोदक्षिणा ॥१०॥ इति गृह्यसूत्रे द्वितीयः प्रपाठकः समाप्तः ॥ अथातः
षोडशे वर्षे गोदानं चूडाकरणेन केशान्तकरणं व्याख्यातं ब्रह्मचारी के
शान्तान्कारयते सर्वाण्यंगलोमानि संहारयते गोमिथुनं दक्षिणा ब्रा
ह्मणस्याश्वमिथुनं क्षत्रियस्याविमिथुनं वैश्यस्य गौ वैव सर्वेषामजः के २५

Takshashila Project

॥५२०॥

रा॥ प्रतिग्राह्ययोपनयनेनैवोपनयनं व्याख्यातं नतिष्ठहते वासोनिवुतं
नालंकारोनाचरिष्यंततःसंवत्सरमुपनयेद्दूर्श्चासौहृदं प्रयच्छन्नादिश्यास्या
चार्याधीनोभवान्यत्राधर्मचरणात्क्रोधानृतेवर्जयमैथुनमुपरित्राय्यां
कौशीलवगंधांजनानिस्नानमवलेखनदंतप्रक्षालनपादप्रक्षालना
निक्षुरकृत्यंमधुमांसेगोयुक्तारोहणमंतर्ग्राम उपानहोद्धारणंःस्व
यमिंद्रियमोचनमितिमेखलाधारणभैक्षचर्यदंडसमिदाधानोदको
पस्पर्शनप्रातरभिवाद इत्येतेनित्यधर्मागोदानिकव्रातिकादित्यव्रतोप

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi

॥५२०॥
॥२६॥ निषद्ज्येष्ठसामिकाः संवत्सरास्तेषु सायंप्रातरुदकोपस्पर्शनमादित्यव्रतं
तु नत्वरं त्येके येचरंत्येकवाससोभवंत्यादित्यंचनांतर्दधते न्यत्र वृक्षशरण
भ्यां नापोभ्यवयंत्यूर्द्ध्वं जानुभ्यामगुरुप्रयुक्ताः ॥१॥ द्वादशामहानाम्निकाः
संवत्सरा नव षड्वा त्रय इति विकल्पाः संवत्सरमप्येके व्रतं तु भूयः पूर्वैश्चैक
तामहानाम्न्योथापि पिरोरुकि ब्राह्मणं भवति कुमारान्हस्मवै मातरः पाय
यमाना आहुः शाक्वरीणां पुत्रकाव्रतं पारयिष्णवो भवतेति तास्वनुसवन
मुदकोपस्पर्शनं नानुपस्पृश्य भोजनं प्रातःसायमुदकोपस्पृश्याभोजनं मास ॥२६॥

मिशधानाहकृष्णवस्त्रःकृष्णभक्ष-आचार्याधीनोपंथश्शायीतपस्वीतिष्ठेद्दिवा
सीतनक्तंवर्षतिचनोपसर्पेच्छन्नंवर्षंतंब्रूयादापश्शक्कर्यइतिविद्योत
मानंब्रूयादेवंरूपाःखलुशक्कर्योभवंतीतिस्तनयंतंब्रूयान्महा
न्घोषइतिनस्रवंतिमतिक्रामेदनुपस्पृशन्ननावमारोहेत्प्राणसंश
शयेनूपस्पृश्यारोहेत्तथाप्रत्यवरुह्योदकसाधवोहिमहानाम्न्यइ
त्येवंखलुचरतःकामवर्षीपर्जन्योभवत्यनियमोवाकृष्णस्थाना
संनपंथभक्ष्येषुतृतीयेचरितेस्तोत्रीयामनुगापयेदेवमितरेस्तोत्री

॥५०॥

॥२१॥ येस्यवासांतेसर्वस्योपोषितायसंमीलितायानुगापयेकःसमपांपूर
यित्वासर्वौषधीःकृत्वाहस्तावबध्यायप्रदक्षिणमाचार्योहतेनव
सनेनपरिणह्येत्परिणहनांतेवानुगापयेत्परिणद्धोवाग्यतोनभुं
जीतत्रिरात्रमहोरात्रौवापिवारण्येतिष्ठेदास्तमयाच्छ्वोभूतेरण्ये
ग्निमुपसमाधायव्याहृतिभिर्हुत्वाथैनमवेक्षयेदग्निमाज्यमादित्यं
ब्राह्मणमनड्वाहमन्नमपोदधीतिस्वरभिव्यख्यंज्योतिरभिव्यख्यमि
त्येवंत्रिःसर्वाणित्रांतिंकृत्वागुरुमभिवादयतेसोस्यवाग्विसर्गो ॥२१॥

Takshashila Project

नड्वान्काटःसोवासोवरइतिदक्षिणाःप्रथमेविकल्पआछादयेद्गुरुमि
त्येकेऐंद्रस्थालीपाकस्तस्यजुहुयादिंद्रःसामयजामहइत्येतयर्चास
दसस्पतिमद्भुतमितिवोभाभ्यांवानुप्रवचनीयेद्विवरःसर्वत्राचार्यतद
शाकंतेनाराज्ञसमुपागामितिमंत्रविशेषःआग्नेयेजऐंद्रेमेषोगोःपव
मानेपर्वदक्षिणाःप्रत्येत्याचार्यःसपरिषत्कंभोजयेत्सब्रह्मचारिण ५
आपसमेतांज्येष्ठसाम्नोमहानाम्निकेनचानुगापनकल्पोव्याख्यात
स्तत्रैतानिनित्यव्रतानिभवंतिनशूद्रामुपेयान्नपक्षिमांसंभुंजीतेक

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

॥२८॥
॥२९॥

धान्यमेकदेशमेकां वस्त्रं च वर्जयेद्धुहुतामिशङ्गिरूपस्पृशोदादेशानास्वभ्यति
नमन्मयेष्णीयान्नपिबेच्छ्रवणादिरमेके ॥२॥ प्रोष्ठपदीर्हस्तेनोपाकर
णंमहाव्याहृतिभिर्हुत्वाशिष्याणाः सावित्र्यनुवचनं यथोपनयने सा
म सावित्रीं च सोमः राजानं वरुणमित्यादि तच्छंदसोधीत्य यथार्थम
क्षतधानाभक्षयंति धानावंतं करंभिणमिति दध्नः प्राश्नंति दधिक्राव्
णोऽकारिषमित्याचांतोत्तरकाः खांडिकेभ्योनुवाक्या अनुगेयाः कारये
सावित्रमक्षः कांक्षंतउदगयने च पक्षिणीः रात्रिमुभयत एके त्रिरात्र ॥२९॥

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

माचार्याणां चोदकोसेचनमुभयत्र॰ श्रवणामेकउपाकृत्यैतमासावित्रा
त्कालंकांक्षंतेतैषीमुत्सृजंतिप्राग्वोदग्ग्रामान्निष्क्रम्य आपोनवा
महनीयास्ता अभ्येत्योपस्पृश्य छंदांस्यृषीनाचार्यांश्च तर्पयेयु-
स्तस्मिन्नसुपाकरणे अनाध्याय आ पुनरुपाकरणाच्छंदसो विद्युत्स्त
नयित्नुवर्षितेष्वाकालमुल्कापातभूमिचलज्योतिषोरूपसर्गेषु निर्घा
ते चाष्टकामावास्यासु नाधीयीरन्पौर्णमासीषु चतसृषु कार्त्तिक्यां फा
ल्गुन्यामाषाढ्यां चाहोरात्रः सब्रह्मचारिणि च प्रेते ब्रुच भूमिपतौ त्रि
स्व

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi

।।२२।।
।।२५।।

रात्रिमाचार्यउपसन्नेत्वहोरात्रंगीतवादितरुदितानिवातेषुतत्कालःशि
ष्टाचारोतान्यत्राद्भुतेकुलपसोःप्रायश्चित्तंव॰शामध्यमयोर्मालिकेवाभि
नक्तेव्याहृतिभिर्जुहुयाद्दुःस्वप्नेअद्यनोदेवसवितरित्येतामृचंजपेदथापरं
चितस्यूपोपस्पर्शनकर्णक्रोशाक्षिवेपनेषुसूर्याभ्युदितःसूर्याभिनिम्रु
क्तइंद्रियंचपापस्पर्शैःपुनर्मामैत्विंद्रियमित्येताभ्यामाज्याहुतीजुहुयादा
ज्यलिप्तेवासमिधौजपेद्वासर्वत्र।।३।।ब्रह्मचारीवेदमधीत्योपन्याहृत्य
गुरुणानुज्ञातोदारान्कुर्वीतासगोत्रान्मातुरसपिंडान्नग्निकान्श्रेष्ठां।।२५।।

Takshashila Project
Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

थाप्लवनमुत्तरतः पुरस्ताद्वाचार्यकुलस्यपरिवृतंभवतितत्रप्रागग्रेषुद
र्भेषूदङाचार्यउपविशतिप्राग्ब्रह्मचार्युदगग्रेषुदर्भेषुसर्वौषधिविहिता
भिरद्भिर्गंधवतीभिः शीतोष्णाभिराचार्योभिषिंचे स्वयमिवतुमंत्र
वर्णोभवतियेअप्स्वंतरग्नयःप्रविष्टाइत्येषामंजलिमवसिंचतियदपां
यदपांक्रूरंयदपामशांतमितिचयोरोचनस्तमिहगृह्णामीस्वात्मानं
मभिषिंचतियशसेतेजसइतिवाचयेनस्त्रियमकृणुतमितिचतूष्णींच
तुर्थमुपोद्यायादित्यमुपतिष्ठतेउद्यन्भ्राजभृष्टिभिरित्येतेनसंप्रतिनाम

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

त्रेण यथालिंगं वा विहरः । चक्षुरसीत्यनुबध्नीयान्मेखलामवमुंच तदु-
त्तमं वरुण पाशमिति ब्राह्मणान् भोजयित्वा स्वयं भुक्त्वा केशश्मश्रुरोम-
नखानि वापयीत शिखावर्जं । स्नात्वालंकृत्याहते वाससी परिधाय
स्रजमाबध्नीत श्रीरसि मयि रमस्वेति नेत्र्यौ स्थो नयत मामित्युपानहौ
गंधर्वोसीति वैणवं दंडं गृह्णात्याचार्यः सपरिषत्कमभ्येत्याचार्यपरिष-
दमीक्षते यक्षमिव चक्षुषः प्रियो वो भूयासमित्युपोपविश्य मुख्यान्प्राणा-
न्संमृशन्नोष्ठापिधाना नकुलीत्यत्रैनमाचार्योर्हयेत् युक्तः रथमुप

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

संक्रम्य पक्षसीकृपबरबाहूवाभिमृशेद्वनस्पतेवीड्वंगोहिभूयाइत्या
स्थातातेजयतुजेत्वानीत्यातिष्ठति प्राङ्ग्वोदङ्गाभिप्रयायप्रदक्षिणमाव
र्त्योपयात्युपयातायार्घ्यमितिकोहलीयाः ॥ ६ ॥ अतऊर्ध्वंव्रतद्दशीली
स्याद्विति समस्तोद्देशास्तत्रेतान्याचार्याः परिसंचक्षतेनाजातलोमस्यो
पहासमिच्छेन्नायुग्वानरजस्वलयानसमानर्ष्यानापरयाद्वारांप्रपन्ने
मन्नंभुंजीतनद्विः पक्वंनपर्युषितमन्यत्रशाकमांसयवपिष्टविकारे
भ्योनवर्षतिधावेन्नोपानहौस्वयंहरेन्नोदपानमवेक्षेन्नफलानि

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

स्वयंप्रचिन्वीतनागंधारःस्रजंधारयेद्न्यात्ःहिरण्यस्रजोनमास्योत्काट
स्रगितिवाचयेद्रुद्रमिस्थितांरथावाचंपरिहरेन्मंउमितिब्रूयात्तत्रैतेत्र
यस्नातकाभवंतिविद्यास्नातकोव्रतस्नातकोविद्याव्रतस्नातकइति
तेषामुत्तमःश्रेष्ठस्तुल्यौपूर्वौनार्द्रंपरिदधीतनैकंपरिदधीतनमनुष्य
स्यस्तुतिंप्रयुंजीतनादृष्टंदृष्टतोब्रूवीतनाश्रुतंश्रुततमस्वाध्याय
विरोधिनोर्थाननुस्रजेन्नैत्तपात्रमिवात्मानंरिधारयिषेनवृक्षमारो
हेन्नप्रातिसायंग्रामान्तरंव्रजेन्नैकोनवृषलैःसहनकास्त्रसायामंप्र ३१

Takshashila Project

विज्ञोन्नचाननुचरश्चरेदेतानिसमावृत्तव्रतानियानिचशिष्टानिर्दध्युः
गाःप्रकाल्यमानाअनुमंत्रयेतेमामेविश्वतोवी[illegible]र्यइतिप्रत्यागता
इमामधुमतीर्मह्यमितिपुष्टिकामःप्रथमजातस्यवत्सस्यप्राङ्मातुःप्रलेह
नाज्जिह्वयाललाटमुल्लिख्यनिगिरेद्गवांश्लेष्मासीतिपुष्टिकामएव
संप्रजातासुनिशायांगोष्ठेग्निमुपसमाधायविलयनंजुहुयात्संग्रहण
संग्रहाणेतिपुष्टिकामएवसंप्रजातास्वौदुंबरेणासिनावत्समिथुन
योर्वत्सलक्षणंकरोतिपुंसएवाग्रेथस्त्रियाभुवनमसिसाहस्रमिति

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

॥फरवा॥

॥३२॥ कृत्वा चानुमंत्रयेत लोहितेन स्वधितिनेति तंतीं प्रसार्यमाणां बद्धवत्सां चा
नुमंत्रयेते यं तंतीं गवां तंत्रैतान्यहरहः कृत्वा निभवंति । निष्क्रासनप्रवेशने
तंती विरहणमिति गोयज्ञे पायसः ॥ अग्निं यजेत पूषणमिंद्रमीश्वरं वृ
षभपूजा गोयज्ञेनैवाश्वयज्ञो व्याख्यातो यमवरुणौ देवतानां मंत्राधिकोऽं
धेरभ्युक्षणं गवां ॥ ६ ॥ अथातः श्रवणाकर्म पौर्णमास्यां कृत्वा संपुरस्ताछा
लाया उपलिप्य शालाग्नेरग्निं प्रणयंत्यभितश्चत्वार्युपलिपति प्रतिप्र
ति दिशः साधिके क्रमेऽग्नौ कपालमाधाय सकृत्संगृहीतं यवमुष्टिं भृंज ॥३२॥
भृं

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

त्यनु १८ हन्यश्चाद्ग्नेरुत्सूरवत्संई ८ हयित्वा वत्सुहेनरः सुरुतांस सक्तून्कृत्वा
चमसत्तुष्य शूर्पेणापिधाय निदध्याति दक्षिणपश्चिमन्तरेण संचरेऽस्त
मिते चमसदर्व्या वादाय शूर्पं चाग्निप्रलीनस्यां ई व्रजति सूर्पे सक्तून्वप
ति चमसे चोदकमादत्ते सकृत्संगृहीतान्दर्व्या सक्तून्कृत्वा पूर्वं उपलिप्त
उदकं निनीय बलिं निर्वपति यः प्राच्यां दिशि सर्पराज एष ते बलिरित्युप
निनयत्यपाःशेषं यथा बलिं न प्रवक्ष्यतीति सव्यं बाहुमन्वावृत्य चमस
दर्व्यावभ्युक्ष्य प्रताप्यैवं दक्षिणे एवं प्रतीच्यामेवमुदीच्यां यथालिंगं मन्त्रावर्त्त

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

॥८२॥

॥३२॥ मानसूर्पेणशोषमस्त्वावोप्यानतिप्रणीतस्याइँ जतिपश्चादग्नेर्भूमौन्यंचो
पाणींप्रतिष्ठाप्यनमः प्रश्नि व्याइत्येतंमंत्रंजपतिप्रदोषेपायसश्चरुस्तस्यजु
हुयाछ्रवणायचिक्लिवेग्नयेप्रजापतयेविश्वेभ्योदेवेभ्यःस्वाहेतिस्थाली
पाकावृतान्यदुत्तरतोग्नेर्दर्भस्तंबःसमूलंप्रतिष्ठाप्यसोमोराजेत्येतंमंत्रं
जपतियाःसंध्याःसमधत्तेतिचश्वस्ततोक्षतसक्तून्कारयित्वानवेपात्रे
विधायनिदध्यात्यहरहस्तत्स्थालीबलीन्हरेत्सायंप्राग्योमाराग्रहायण्याः
॥१॥ आश्वयुज्यांपौर्णमास्यांवृषातकेपायसश्चरुःरोद्रस्तस्यजुहुयाद्र ॥३३॥

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi

Takshashila Project

नोमित्रावरुणेति प्रथमां मानस्तोक इति द्वितीयां गोनामभिश्च पृथक्कोंम्या
सीसेत्यभृतिभिः स्थालीपाकान्यत्प्रधानक प्रदक्षिणमग्निं पर्याणीय ब्राह्म
णानवेशयित्वा स्वयमवेक्षेत तच्चक्षुर्देवहितं पुरस्ताच्छुक्रमुच्चरत्पश्येम
शरदः शतं जीवेम शरदः शतमिति ब्राह्मणान्भोजयित्वा स्वयं भुक्त्वा जा
तुषान्मणीन्सर्वौषधिमिश्रान्नाबध्नीरं स्वस्त्ययनार्थं सायंगारः वषात
कं प्राशयित्वा सहवत्सा वासयेन स्वस्तिमान्भवति नवयज्ञपायसश्च
रुरैंद्राग्नस्तस्य मुख्याः हविराहुतिं हुत्वा चतस्टभिराज्याहुतिभिरभि

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

॥२७॥

॥३६॥ जुहोति शतायुधायेत्येतप्रभृतिभिः स्थालीपाकावृतान्यद्धाविरूस्विष्टकृद्धोषं प्रा
शयेद्यावंत उपेताः स्युः सदसस्पामुपस्तीर्य द्विःश्वशेवयति त्रिर्भूर्यूलमपं
चैवोपरिष्टाद्सदस्स्पादं निगिरिद्धुांनः श्रेय इत्येवं त्रिःस्त्रीं चतुर्थं भूयए
वावदायकामं तत्र सदस्स्पाद्येरन्नाचांतोदकाः प्रत्यभिमृशेरन्मुखवंशि
रोंगानीत्यनुलोममममोसीत्येतयैवावृतास्यामाकयवानामग्निः प्राश्नातु प्र
थम इति स्यामाकाना मितमुत्थं मधुनासंयुतं यवमिति यवानां ॥८॥ आग्र
हायण्यां बलिहरणं तच्छ्रावणेनैव व्याख्यातं नमः पृथिव्या इत्येतं मंत्रं जपति ॥३६॥

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

त्यथपूर्वाह्णएवप्रातराहुतिंहुत्वादर्भांश्छमीवीरणांफलवतीमपामार्गंशि
रीषमित्येतान्याहारयित्वातूष्णीमक्षतसक्तूनामग्नौहुत्वाब्राह्मणान्स्वस्ति
वाच्यैतैःसंभारैःप्रदक्षिणमग्न्यागारात्प्रभृतिधूमःशातयन्गृहाननुपरी
यादुत्सृजेच्छतार्थांसंभारान्जातशिलासुमणिकंप्रतिष्ठापयतिवास्तोष्पत
इत्येतेनर्द्विकेनसर्केणद्वावुदकुंभौमणिकआसिंचेत्समन्यायंतीत्येतयर्चा
प्रक्षेपपायसश्चरुस्तस्यजुहुयात्प्रथमाहव्यवाससेतिस्थालीपाकावृतान्य
तपश्चादग्नेर्बर्हिषिन्यंचोपालीप्रतिष्ठाप्यप्रतिक्षत्रइत्येताव्याहृतीर्जपतिप

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

॥७०॥

॥३५॥ श्चाऽग्नेः स्वस्तरमास्तारयेदुदगाग्रैस्तृणैरुदक्प्रवणैस्तस्मिन्नहतान्यास्तर
णान्यास्तीर्य दक्षिणतो गृहपतिरुपविशत्यनंतरा अवरे यथाज्येष्ठमनंत
राश्च भार्याः सजाताः समुपविष्टेषु गृहपतिः स्वस्तरे न्यंचो पाणीः प्रतिष्ठाप्य
स्योना पृथिवि नो भवेत्येतामृचं जपंति समाप्तायां संविशंति दक्षिणैः पार्श्वै
रेवं त्रिरभ्यात्ममावृत्य स्वस्त्ययनानि प्रयुज्य यथाज्ञानमरिष्टः साम संयो
गमे केचिदुपस्पृश्य यथार्थी ॥ अष्टकारात्रिदेवता पुष्टिकर्माग्नेयी पित्र्या
वा प्राजापत्यर्तुदेवता वैश्वदेवीति देवताविचाराश्चतुरष्टको हेमंतसाः ॥३५॥
स्ताः

Takshashila Project

समाः साश्विकीर्षिद्दितिकौत्सस्त्र्यष्टक इत्यौद्गाहमानिस्तथा गौतमवार्क
खंडी योऽर्द्धमास्यहायन्यास्तामिस्राष्टमी तामपूपाष्टकेत्याचक्षते स्थालीपा
काद्वृतातंडुलानुपस्कृत्य चरुः श्रपयत्यष्टौ चापूपानकपालेपरिवर्तय
न्नेककपालानमंत्रानित्यौद्गाहमानिस्त्र्यंबकप्रमाणांस्तु तानभिघार्यो
द्गुद्वास्य प्रत्यभिघारयेत्स्थालीपाकावृतावदाय चरोश्चापूपानां चाष्ट
काय स्वाहेति जुहोति स्थालीपाकावृतान्यत्तोष्या ऊर्द्ध्वं [illegible]म्याः गोस्ताः
संधिवेलासमीपं पुरस्तादग्नेरवस्थाप्योपस्थितायां जुहुयाद्यत्पशव

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

॥४०॥

॥ ३६ ॥ वः प्रध्यायतेति हुत्वा चानुमंत्रयेतानु त्वा माता मन्यतामिति यवमतीभिरद्भिः प्रोक्षेदेक
कायै त्वा जुष्टं प्रोक्ष्यामीत्युल्मुकेन परिहरेत् परि वाजपतिः कविरित्यपः पानाय दद्या
त्।ताश्शेषमधस्तात्पशोरवसिंचेहानं देवेभ्यो हविरित्यथैनामुदगुत्सृप्य संज्ञ
पयंति प्राक्शिरसमुदक्पादीं देवदैवत्ये दक्षिणाशिरसं प्रत्यक्पादीं पितृदैवत्ये सं
ज्ञप्तायां जुहुयाद्यत्पशुर्मायुमकृतेति पत्नी नोदकमादाय पशोः सर्वाणि स्रो
तांसि प्रक्षालयेदग्रेण नाभिं पवित्रे अंतर्द्धायानुलोममाकृत्य वपामुद्धरेति
ताः शाखाविशाखयोः काष्ठयोरवसज्याभ्युक्ष्य श्रपयेत्प्रस्नुतितायां विशास ३६

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi

Takshashila Project

इति ब्रूयाद्यथा न प्रागग्नेर्भूमिरःञ्जोलितं गच्छेत् तामभिघार्योदगुद्वास्य प्र
त्यभिघारयेत् स्थालीपाकावृतावपामवदाय स्विष्टकृदावृतावाष्टकायै स्वाहे
ति जुहोति स्थालीपाकावृतान्यत् स्थालीपाकावृतान्यत् ॥१०॥ इति गृह्यसूत्रे
तृतीयः प्रपाठकः समाप्तः ॥ अनुप्रहरति वपान्यपल्यौ प्राचीमेकश्रूलां प्रती
चीमितरामवंधं त्यवदानानि सर्वाङ्गेभ्योऽन्यत्र वामाच्च सक्थ्नः क्लोम्नश्च वा
मतः सच्चं न्वेष्टक्याय निदध्यात् तस्मिन्नेवाग्नौ श्रपयत्योदनचरुं च मांसच
रुं च पृथङ्मेक्षणाभ्यां प्रदक्षिणमुदायुवंस्तावभिघार्योदगुद्वास्य प्रत्यभि

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

॥२०॥

॥३१॥ भिघारयेत्कः सरस्समवासिच्य वृक्षशाखाः स्वावति प्रस्तरे वदानानि कृत्वा स्थाली
पाकावृतावदानानीकः स्सेवद्यति स्विष्टकृतश्च पृथक्चरुः सविस्वमात्रम
वदानैः सहयूषेणसन्नयेच्चतुर्गृहीतमाज्यं गृहीत्वाष्टर्च्चे प्रथम याजुहुयादग्
ग्नावग्निरितिसच्चीनात्तृतीयमात्रमवदायद्वितीयात्तृतीयाभ्यांजुहोत्युत्त
रस्याःस्वाहाकारं दध्यात्येवमेवापरेच्चतुर्थीपंचमीभ्याःषष्ठीसप्तमीभ्यां
चशेषमवदायसौविष्टकृतमष्टम्याजुहुयाद्यद्युवान्यत्समसंभारतमंस्था
दपिपौरस्त्यैकंकेशमुपाधायपशुनेवकुर्वीतापिवास्थालीपाकंकुर्वीता ॥३१॥

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi

Takshashila Project

विदागोर्ग्रासमाहरेदपिवारण्येकक्षमुपाधायब्रूयादेषामेष्टकेतिनत्वे
वनकुर्वीतनत्वेवनकुर्वी॥१॥श्वस्तनोन्वष्टक्यमपरस्मोवादक्षिणपूर्वेष्ट
मदेशेपरिवारयंतितथायतंतथामुखेःरुस्येनचतुर्वराध्योन्प्रक्रमान्पश्चादु
पसंचारउत्तरार्द्धेपरिवृतस्यलक्षणंकृत्वाग्निंप्रणयंतिपश्चादग्नेरुलूख
लंदृंहयित्वासकृत्संगृहीतव्रीहिमुष्टिमवहंतिसव्योत्तराभ्यांपाणिभ्यां
यदावितुषास्युःसकृदेवसुफलीकृतान्कुर्वीतयथामुष्माच्चसक्थ्नोमांस
पेशीमवकृत्यनवायांसूनायामणुषाछेदयेयथामांसाभिघाराःपिंडा
भविष्यंतीतितस्मिन्नेवाग्नौश्रपयत्योदनचरुंचमांसचरुंचपृथक्मेक्षणा

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

॥३८०॥

॥३८॥ भ्यांप्रसव्यमुद्धायुवेष्टुतावभिगार्यदक्षिणेद्वास्यप्रत्यभिघारयेद्दक्षिणाग्नेःपरिव
तस्यातिस्त्रःकर्षूःखानयेत्पूर्वोपक्रमाःप्रादेशमायामाश्चतुरंगुलपृथ्वीस्तथा
वखाताःपूर्वस्याःकर्ष्वाःपुरस्ताल्लक्षणंकृत्वा [illegible] प्रलयंस्यपरेणकर्षूःप ग्निं
र्यावृत्त्यलक्षणेनिदध्यात्सकृदाछिन्नंदर्भमुष्टिंस्तृणोतिकर्षूअपूर्वो
पक्रमाःपश्चात्कर्षूणांस्वस्तरमास्तारयेद्दक्षिणाग्निःकुशोदक्षिणाप्रवणं
वसंचोपदध्यात्तत्रासमाचारोहरंत्सकेकशासव्यबाहुमनुवरस्कंध्योमेक्ष
णकेः [illegible] दर्वीमुदकमितिपत्नीबर्हिर्षिशिरांसिनिधायस्थगरंपिनष्टितस्यां ॥३९॥

Takshashila Project

चैवांजनं निधक्ष्यति स्रोऽश्मपिंजूली रंजनि सव्यं तरास्तेदं चोपकल्पायेद्धोम
दर्भांस्त्वस्तु चोदेद्धो ब्राह्मणान् निधायान्युग्मान्नुदङ्मुखाननुपवेश्य दर्भान्प्रदा
योदकपूर्वं तिलोदकं ददाति पितुर्नाम गृहीत्वा सावेतनेति लोदकं ये चात्र त्वा
नु यांश्च त्वमनु तस्मै ते स्वधेत्य पडुपस्थ्य ज्ञे व मेतरपास्तथा गंधान्नग्नौ क
रिष्यामीत्यामंत्रणं होष्यतः कुर्वित्युक्तः कः से चरु समवदायमेक्षणेनो
पघातं जुहुयात् स्वाहा सोमाय पितृमत इति पूर्वां स्वाहाग्नये कव्यवाहना
येत्युत्तरां ॥ २ ॥ अत ऊर्द्धं प्राचीनावीतिना वाग्यते नस्सः सव्येन पाणिना
न

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

॥२०॥

॥३९॥ दर्भपिंजूलीं गृहीत्वा दक्षिणाग्रां सेस्वामुद्धिरेस्वेदपहता असुरा इति सव्येनैव
पाणिनोल्मुकं गृहीत्वा दक्षिणार्द्धे कर्षूलोनि दध्याद्येरूपाणि प्रतिमुंचमा
नारस्वधयाचरन्ति परापुरो निपुरो येभरंति अग्निष्टानस्माल्लोकात्प्रणुदात्वस्मात् इति कर्षूं प्रतिष्ठाप्य

नास्तथपितृनावाहयत्येतपितरः सोम्यासः यथोदपात्रान्कर्षूंन्निदध्या-
सव्येनैव पाणिनोदपात्रं गृहीत्वावसलविपूर्वस्यां कर्षूं दर्भेषु निनये
त्पितुर्नाम गृहीत्वासाववनेनिक्ष्व ये चात्र त्वानुयांश्च त्वमनु तस्मै ते स्वधे
त्यप उपस्पृश्यैवमेवेतरयोः सव्येनैव पाणिना दर्वीं गृहीत्वा सन्नीतात्
तीयमात्रमवदायावसव्यविपूर्वस्यां कर्षूं दर्भेषु निदध्यात्पितुर्नाम गृही ॥३९॥

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

त्वासवेषंतेपिंडोयेचात्रत्वानुयांश्चत्वमनुतस्मैतेस्वधेत्यपउपस्पृश्यैवमेवे
तरयोर्यदिनामानिनविद्यात्स्वधापितृभ्यःपृथिवीषद्भ्यइतिप्रथमंपिंडं
निदध्यात्स्वधापितृभ्योंतरिक्षसद्भ्यइतिद्वितीयंस्वधापितृभ्योदिविष
द्भ्यइतितृतीयंनिधायजपत्यत्रपितरोमादयध्वंयथाभागमावृषायध्वं
मित्यपपर्यावृत्यपुरोच्छ्वासादभिपर्यावर्त्तमानोजपेदमीमदंतपितरोय
थाभागमावृषायिषतेतिसव्येनैवपाणिनादर्भपिंजूलींगृहीत्वावसलविपूर्व
स्यांकर्षूपिंडेनिदध्यात्पितुर्नामगृहीत्वासावेततेत्राजनंयेचात्रत्वानु

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

याऽस्मैत्वमनुतस्मैते स्वधेत्यप उत्सृज्यैवमेवेतरयोस्तथातेनतथासु
रभ्यथनिजुहुते पूर्वस्यांकर्षांदक्षिणोत्तानौपाणीकृत्वानमोवः पितरोजी
वायनमोवः पितरः शूषायेतिमध्यमायांसव्योत्तानौनमोवः पितरोघो
रायनमोवः पितरोरसायेत्युत्तमायांदक्षिणोत्तानौनमोवः पितरः स्वधा
यनमोवः पितरोमन्यवइत्यंजलिकृतोजपतिनमोवः पितरः पितरोन
मोवइतिगृहानवेक्षतेगृहान्नः पितरोदत्तेतिपिंडानवेक्षतेसदोवः पि
तरोदेष्मेतिसव्येनैवपाणिनासूत्रतंतुंगृहीत्वावसवालिपूर्वस्यांकर्षौ ॥ ६० ॥

Takshashila Project

पिंडेनिदध्यात्पितुर्नामगृहीत्वासावेतत्तेवासोयेचात्रत्वानुयांश्चत्व
मनुतस्मैतेस्वधेत्यपउपस्पृश्यैवमेवेतरयोःसव्येनैवपाणिनोदपात्रं
गृहीत्वावसत्वविपिंडानभिषिंचेदूर्जंवहंतीरितिमध्यमंपिंडंपत्नीपु
त्रकामाप्राश्नीयादाधत्तपितरोगर्भमितियोवातत्रब्राह्मणानामुच्छिष्ट
भाक्स्यादग्निंनोदूतोहविषोजातवेदाइत्युल्मुकमद्भिरभ्युक्ष्यहूहंपात्रा
णिप्रक्षाल्यप्रत्यतिहारयेदप्सुपिंडासादयेत्प्रणीतेवाग्नौब्राह्मणेवाभो
जयेद्वैवाददयाहूद्रिपृतेपृयुग्मानाशयेत्प्रदक्षिणमुपचारोयवैस्ति

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

॥६१॥ लार्थः ॥३॥ अन्वष्टक्यस्थालीपाकेन पिंडपितृयज्ञो व्याख्यातो मावास्यायां तत्कृ
त्वं मितरदन्वाहार्यमासीनं दक्षिणाग्नौ हविषः संस्करणं तत्रैवातिप्रण
यः शालाग्नावनाहिताग्नेरेकाकर्षूस्तस्या दक्षिणतोग्नेः स्थानेनात्रोल्मु
कनिधानं न स्वस्तरो नांजनाभ्यंजने न सुरभिन निह्नवनमुदपात्रं तोवा
सस्तु निदध्यान्माध्यावर्षमष्टम्याः स्थालीपाकस्तस्य जुहुयादष्टकायै स्वा
हेति जुहोति स्थालीपाकावृतान्यच्छाकं व्यंजनमन्वाहार्येथ पितृदेवत्येषु प
शुषु वहवपां जातवेदः पितृभ्य इति वपां जुहुयाद्देवदैवत्येषु जातवेदो वपया
गच्छ देवानित्यन्नाज्ञातेषु यथादेशं तथाष्टकायै स्वाहेति जुहोति स्थालीपा ॥६१॥

Takshashila Project
Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

कावृतान्यद्धलेप्रज्ञायमानेगोलकानांमध्यमपर्णेनजुहुयाद्यत्कुसीदमि
त्यथातोहलाभियोगःपुण्येनक्षत्रेस्थालीपाकंश्रपयित्वेताभ्योदेवता
भ्योजुहुयादिंद्रायमरुद्भ्यःपर्जन्यायाशन्यैभगायसीतामाशामरडाम
नर्थांश्चयजेतैताएवदेवताःसीतायज्ञखलयज्ञप्रवपणप्रलवणपर्यय
णेष्वाखुराजेचोत्करेषुयजेतेंद्राण्याःस्थालीपाकस्तस्यजुहुयादेकाष्टका
तपस्यातप्यमानेतिस्थालीपाकावृतान्यस्थालीपाकावृतान्यत[illegible]का
ष्यव्रतऊर्ध्वंपूर्वेषुचैकेपश्चादग्नेर्भूमौन्यंचौपाणीप्रतिष्ठाप्येदंभूमेर्भजा
महइतिवत्संवतरःराजौधनमितिद्वितीयमःस्तोमामितितृतीयेनपरिसमूह्हेदर

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

॥५२०॥

॥७४२॥

पाक्षः पुरस्ताद्धोमानां काम्येषु च प्रपदस्तपश्च तेजश्चेति जपित्वा प्राणायाममा
यम्यार्थमनावेरूपाक्षमारभ्योच्छ्वसेत्काम्येषु त्रिरात्राभोजनं त्रीणि वाभ
क्तानि नित्यप्रयुक्तानां तु प्रथमप्रयोगेषूपोष्य तु पजनीयप्रयोगेषु परिशिष्टे
श्टस्तानि यातिकमरत्येप्रपदं प्रयुंजीत दर्भेष्वासीनः प्राक्कूलेषु ब्रह्म
वर्चसकामः उदक्कूलेषु पुत्रपशुकाम उभयेषूभयकामः पशुस्व
स्त्ययनकामो व्रीहियवहोमं प्रयुंजीत सहस्रबाहुर्गौपत्य इति कौत्
मतेन महावृक्षफलानि परिजप्य प्रयच्छेद्यस्यात्मनि प्रसादमिच्छेत्तस्मा ॥६२॥

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

एकं भूयादस्यात्मनो युग्मानि कुर्याद्वृक्ष इवेति पंचर्चस्तस्मिन्प्रथमं पा
र्थिवं कर्मार्द्धमासमनुक्राम्नाक्षौनापेयामन्यतरं कालं यत्राग्नौनं परि त्मा
पश्येदेतद्व्रतमर्द्धमासव्रतेषु पौर्णमास्यां रात्रावविदासिनि ह्रदे नाभि
मात्रमवगाह्याक्षततंडुलानन्तर्गतेनास्येन जुहुयात्स्वाहेत्युदकेथापरं प्रथ
मयादित्यमुपतिष्ठेत भोगकामोर्थपतिश्चक्षुर्विषये सिध्यत्यायाद्वि
तीययादित्ये परिविष्यमाणेक्षततंडुलांजुहुयाद्बृहत्पत्रस्वस्त्ययन
कामस्तृतीययाचंद्रमसि तिलतंडुलांक्षुद्रपशुः स्वस्त्ययनकामश्चतु
र्थ्यादित्यमुपस्थायार्थान्प्रतिपद्येत स्वस्त्यर्थवानागच्छति पंचम्यादित्यमु

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi

१४२०॥

॥६३॥ पस्चाद्वगृहान्स्मृतिपद्यत स्वास्तिगृहानागच्छाति स्वतिगृहान्नागच्छति ॥

५॥ भूरित्यन कामममानित्यं प्रयुंजीत न पापरोगान्नाभिचरण्णा न्द्रयत्नश्री श्मा

निर्लोडीयजनायप्रयोगो मूर्द्धोधिमरस्यैकैकपायातिरश्वीतिसप्तमी

वामदेव्यर्चोमरण्याहतयः प्रजापत इत्युत्तमा यशोहं भवामीतियश्च

स्काम आदित्यमुपतिष्ठेत पूर्वाह्णे मध्यंदिनापराह्णेषु प्रातरह्नस्येतिसं

न्नामयं सं भिवे न्नायारुपस्थानरः स्वस्त्यनमादित्यनावमित्युर्ध्यंतत्वा

दित्यानूद्दियासमिति पूर्वाह्णे प्रतितिष्ठंतं त्वादित्यानुप्रतितिष्ठासंपरा ॥६१॥

मित्य

Takshashila Project

कः आचितशतकामोऽहमस्म सव्रतस्तामि स्यांदोन्नी हिकाः सौदनं ब्राह्मणान्
भोजयित्वा तस्य कल्मनपरासु संधिवेलासु प्रत्यग्रामान्निष्क्रम्य चतुष्पथे
ऽग्निमुपसमाधायादित्यमभिमुखो जुहुयादिन्द्राय स्वाहा महेन्द्राय स्वाहे
सेतये वा रताप रोतामिस्रो तामिस्रांतरेषु ब्रह्मचारी स्यादा समापनाद
समापनात् ॥ २ ॥ ऋषभस्नानं जोषयेत समंस्तोमशामविभ्रष्टविप्रामुदरी
च्योवा यत्रापः यत्रापः प्रवर्त्तेरन्नक्षीरिण्यो कंटकाः न बहुकयत्रौषध
यस्सुगोरपाः सुब्राह्मणस्य लोहितपाः सुक्षत्रियस्य कृष्णपाः सुवैश्य

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

॥ग॰र॰॥

॥६६॥ स्थलिरायातनमेकवर्णमशुष्कमनूषरममरुपरिहितमकिलिनंदर्भसंमि
तंब्रह्मवर्चसकामस्यवृहत्तृणैर्बलकामस्यमृदुतृणैःपशुकामस्यशाद्व
लसम्मितंमंडलंद्वीपसंमितंवायत्रवाश्वभ्राःस्वयंखाताःसर्वतोभिमुखाः
स्युस्तत्रावसानंप्राग्द्वारंयशस्कामबलकामःकुर्वीतोदग्द्वारंपुत्रपशुका
मोदक्षिणाद्वारःसर्वकामोनप्रत्यग्द्वारंकुर्वीतानुद्वारंचगृहद्वारंयथान
संलोकीस्याद्धृजयेत्पूर्वतोश्वत्थंप्लक्षंदक्षिणतस्तथान्यग्रोधमपरादुदु
दुत्तराच्चाप्युदुंबरमश्वत्थादग्निभयंब्रूयात्प्लक्षाद्ब्रूयात्प्रमायुकोन्यग्रोधा
च्छस्त्रसंपीडामक्षामयमौदुंबरादादित्यस्यैवतोश्वत्थःप्लक्षोयमदैवतोस्ययो ॥६६॥

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Mauipur, New Delhi

Takshashila Project

धो वारुलो वृक्षः प्राजापत्य उदुंबरस्तानः स्वस्थानस्थान्कुर्वीतेतास्वेव देवता अ
भियजेन्मध्ये ग्निमुपसमाधाय रुक्मपाग काय जेत्ताजेन वा घृतेन स पायसाभ्यां
पायसेन वा नसामाज्यमाऽसं पायसमिति संयूयाष्ट गृहीतां गृहीत्वा जुहु
याद्वास्तोष्पत इति प्रथमा वामदेव्यर्चो महाव्याहृतयः प्रजापतय इत्युत्तमाहु
त्वा दर्शाबलीन्हरेत्स्रद्दक्षिणं प्रतिदिशामवांतरादेशे षु चानुपूर्व्येण व्यतिह
रन्निंद्रायेति पुरस्ताद्वायव इत्यवांतरदेशे यमायेति दक्षिणतः पितृभ्य इत्य
वान्तरदेशे वरुणायेति पश्चान्महाराजायेत्यवान्तरदेशे सोमायेत्युत्तरतो
महेन्द्रायेत्यवान्तरदेशे वासुकय इत्यधस्ताद्ब्रह्मणे नमो ब्रह्मण इति दिवि प्रा

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

॥ग्र ८१॥
॥६॥

ऊर्द्ध्वं प्राचीभ्यो हरन्नित्यप्रयोगः संवत्सरे संवत्सरे नवयज्ञो वा ॥७॥ अवला
ग्रहा पत्नीकर्मणो रक्षतां छिद्वा प्राङ्गो दद्वा ग्रामाग्निं स्क्रभ्य चतुष्पथेग्निमुप
समाधाय लक्षयेराक इससेकेकयां जसिनाजुहुयात्स्वाहुः अग्नभ्य वसुवनस्पथीसू
र्द्धमुदीसमाल्पेदेवयजनेभ्यस्तिर्थेडि तरजनेभ्यो वडिवेक्षमाल्पः प्रस्येस्याक्षि
त्रान्त्राह्मीयाद्दुपेतेरमात्रेः सह स्वस्त्ययनं वचांगमोऽङ्गारवः स्वेति पृथगाहु
ताश्रीस्त्रियवहोमो प्रथुं ज्ञीतयस्याल्पानि प्रसादमिच्छित्सेनित्यप्रयोगए
कास्य यां यामर्द्धमासवर्ततेद्कर्मणीयोर्ल्पमास्यारः राज्ञो रवादिरनांकुशांते ॥६॥

जुहुयादायुःकामश्चायसान्वधकामो ऽथापरं प्राग्वोदग्वा ग्रामान्निष्क्रम्य च
तुष्पथे पर्वते वारण्ये गोमयेः स्थंडिलं प्रताप्यान्तो ऽथांगारान्मंत्रमेन सानु
हत्य सर्पिरास्येन जुहुयाज्ज्वलं त्वां होदग्वा ग्रामाद्धूमे ऽत्र वराध्यर्ध्याश्रमो
घं कर्मेत्याचक्षते वत्सविछित्तिकामो हरितगोमयां सायंप्रातर्जुहुया
त्रिरात्रोपोषितः पल्यहोमां जुहुयादिदं महमिमं विश्वकर्माणमिति
वा सस्तं तूष्णां वा ल्याने च मितरेभ्यः पल्येभ्यः पूर्वाऽसहायकाम उत्त
रां ॥ २ ॥ पुरुषाधिपत्यकामो द्विरात्रमभुक्त्वोदुंबरां स्रुवं चमसं ध्मा
पूर्णहोमो यजनीयप्रयोग रन्दुामवदादिति यशस्कामः ५३.तो.२

Takshashila Project

॥अ२७॥

॥ईई३॥

ष्टुपकं ॰यित्वा प्राङ्मुख उदङ्मुखो ग्रामान्निष्क्रम्य चतुष्पथेऽग्निमुपसमाधाया
ज्यमादित्यमभिमुखो जुहुयादन्नं वा स्फछं दस्यद श्रीर्वा लघेति चाग्ने
स्यद तमेवेति ग्रामेत्तृतीयां गोष्ठे पशुकामो विदूयमाने चीवरं प्रतिभय
धानि वस्त्रदशानां ग्रंथीबध्नीनोपेत्य वसनवतः स्वाहाकारांताभिः
सद्रायनां च स्वस्त्ययनमाचित सहस्रकामोऽश्वतसाकाहुति सहस्रं जुहु
यात्पशुकामो वत्सामिथुनयोः पुरीषाहुतीति सहस्रं जुहुयाद्दविमिथु
नयोः क्षुद्रपशुकामो वत्सविछितिकामः कंबूकांमाचं प्रातर्जुहुया ॥ईई३॥

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

सुधे स्वाहा स्नुतिपाभ्यां स्वाहेति माभेर्षीर्न मरिष्यसीति विषवतार
ष्टमङ्गिरभ्युक्ष्यं जपेत्तुरगोपायेति स्नातकः संवेशनवेलायां वैणवं दंडमुप
निदधीत स्वस्त्ययनार्थं हतस्तत्र त्रिलोकमिध्रिति क्रिमिमंतं देशमद्भि
रभ्युक्ष्यं जपेत्तस्य नांचेच्छिकीर्षेदपराह्णे सीतालोष्ठमाहृत्य वैनायसं नि
दध्यात्तस्य पूर्वाह्णे पांसुभिः परिकिरं जपेत्ताणणाउत्तरतो गां बध्वोपति
ष्ठरन्नर्हणपुत्रवाससेतीदमहमिमां पद्यां विराजमन्नाद्यायाधिति
ष्ठामीति प्रतितिष्ठमानो जपेदनमर्हयिष्यंतस्युर्यदा वार्हयेयुर्विष्टर

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

॥गृ०प॥
॥६७॥

पाद्यार्घ्याचमनीयंमधुपर्कानिकैकशस्त्रिस्त्रिर्वेदयेरन्मातुषधीरितु
रेचंविष्टरमास्तीर्याध्युपविशेद्द्वौचेत्स्यथगन्भ्यापाद्योरन्यंयतोरेवीरि
त्यपःप्रेक्षेतसव्यंपादमवनेनिजइतिसव्यंपादंप्रक्षालयेद्दक्षिणंपाद
मवनेनिजइतिदक्षिणंपादंप्रक्षालयेत्पूर्वमन्यमपरमन्यइतिउभौशे
षेणान्नस्यराष्ट्रिरसीत्यर्घ्यंप्रतिगृह्णीयाद्यशोसीत्याचमनीयमाचामे
द्यशसोयशोसीतिमधुपर्कंप्रतिगृह्णीयाद्यशसोभक्षोसिमहसोभ
क्षोसिश्रीभक्षोसिश्रियंमयिधेहीतित्रिःपिबेत्तूष्णींचतुर्थंभूयएवा ॥६७॥

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

निपायपरोयंब्राह्मणायदद्यादाचांतोदकायगौरितिनापितस्त्रिर्ब्रूयान्मुंच
गांवरुणपाशाद्द्विषंतंमेभिधेहीतितंजह्यमुष्यचोभयोरुत्सृजगामत्तुतृणा
निपिबतूदकमितिब्रूयान्मातारुद्राणामित्यनुमंत्रयेतान्यत्रयज्ञात्कुरुते
त्यधियज्ञः ३५ षडर्घ्याभवंत्याचार्यऋत्विक्स्नातकोराजाविवाह्यःप्रियोति
थिरितिपरिसंवत्सरानर्हयेयुःपुनर्यज्ञविवाहयोश्चपुनर्यज्ञविवाहयोश्च
॥ १० ॥ इतिगोभिलगृह्यसूत्रेचतुर्थःप्रपाठकः ॥ समाप्तोयंश्रीरस्तु ॥ संवत्
१९८२ वर्षेकार्तिकमासेपक्षेतिथौ १२ रवौदिनेलि॰ त्रि॰ गजाननेनस्वः ॥ ९६ ॥

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

॥ इति गोभिलगृह्यसूत्रसमाप्तं ॥
पत्रसंख्या ९८ ॥

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.